

1

Εισαγωγή

Όλοι μιλούν για “δικτύωση” (networking). Κανένας δεν πάει πια απλά σ’ ένα πάρτι. Όλοι πάνε στο δίκτυο. Για τον περισσότερο κόσμο, ο Παγκόσμιος ιστός υπάρχει για να συνδέεται. Η δικτύωση φαίνεται οικεία και συνάμα μυστηριώδης, η πρόσβαση προσιτή αλλά και μυστηριωδώς σκοτεινή. Τα κοινωνικά δίκτυα, ωστόσο, βρίσκονται στο πυρήνα της ανθρώπινης κοινωνίας από τότε που ήμασταν μια κοινωνία κυνηγών και συλλεκτών τροφής. Οι άνθρωποι ήταν δεμένοι μεταξύ τους μέσα από τις σχέσεις και την αλληλεξάρτησή τους. Οι φυλές, τα τοτέμ και οι ιεραρχίες είναι πιθανόν να δημιουργήθηκαν σε ένα δεύτερο χρόνο. Η συγγένεια, η οικογένεια και οι σχέσεις είναι κοινωνικά δίκτυα. Οι γειτονιές, τα χωριά και οι πόλεις διασταυρώνονται με δίκτυα υποχρεώσεων και σχέσεων. Πέρα από τις σχέσεις συγγένειας, οι άνθρωποι στις σύγχρονες κοινωνίες εξαρτώνται ο ένας από τον άλλο για απλά πράγματα όπως η παραλαβή του ταχυδρομείου όταν κάποιος λείπει από το σπίτι του, η βοήθεια για τον καθαρισμό του γκλοοπτικού μηχανήματος ή η σύσταση ενός καλού εστιατορίου. Παρόλα αυτά, λέγεται ότι οι Αμερικανοί αστοί απομονώνονται κοινωνικά ολοένα και περισσότερο. Η μεταφορά του “παίζοντας μόνος μπόουλινγκ” (bowling alone), αντί με ομάδες, πρωταθλήματα ή φίλους, περιγράφει αυτήν την εικόνα της απομόνωσης και της κοινωνικής απεμπλοκής (Putnam 2000). Αλλά οι ομάδες της γειτονιάς και των χωριών που φημίζονταν ως η καρδιά της Αμερικής του 19ου αιώνα, αντί να εξαφανίζονται, έχουν μετατραπεί από κοινωνικές σχέσεις και δίκτυα που βασίζονται στην τοπική συγγένεια, σε συγγενείς κοινωνότητες που σχηματίζονται από γεωγραφικά διασκορπισμένα κοινωνικά δίκτυα¹. Το τηλέφωνο και το αυτοκίνητο ξεκίνησαν αυτή την επανάσταση και, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι έγιναν εκπληκτικά δημοφιλή στις αγροτικές περιοχές με μεγάλες αποστάσεις μεταξύ των νοικοκυριών. Είμαστε “διαδικτυακοί” για χιλιετίες.

Τα δίκτυα δεν είναι το ίδιο με την “δικτύωση” ή την ενεργή χρήση ενός δικτύου με στόχο την σύνδεση με άλλους για προσωπικούς στόχους. Ένα δίκτυο είναι απλά ένα σύνολο σχέσεων μεταξύ αντικειμένων που θα μπορούσαν να είναι άνθρωποι, οργανώσεις, έθνη, αντικείμενα που βρέθηκαν σε μια αναζήτηση στο Google, εγκεφαλικά κύτταρα ή

1. Ο Barry Wellman προειδοποιεί διαρκώς ότι η “χαμένη κοινότητα” είναι μια ψεύτικη ιδέα. Αντίθετα, προωθεί την “κοινότητα που βρέθηκε” μέσω κοινωνικών δικτύων κάθε είδους (Wellman 1979).

ηλεκτρικοί μετασχηματιστές. Οι μετασχηματιστές δεν “δικτυώνονται”. Σε αυτό το βιβλίο ασχολούμαστε με τα κοινωνικά δίκτυα και αυτά που περνούν μέσα από αυτά τα δίκτυα - τη φιλία, την αγάπη, τα χρήματα, τη δύναμη, τις ιδέες και ακόμη και τις ασθένειες.

Το διαδίκτυο, όντας το ίδιο ένα παράδειγμα ενός τεράστιου δικτύου, έχει αλλάξει τους κανόνες των κοινωνικών δικτύων; Λιγότερο από ό, τι έχει υποστηριχθεί. Αν και τα δίκτυα των ανθρώπων έχουν τοπική βάση και περιέχουν σημαντικούς αριθμούς φίλων, γειτόνων, συγγενών και συνεργατών, τα νέα διαδικτυακά μέσα ήρθαν για να συμπληρώσουν αυτά τα κοινωνικά δίκτυα. Το ένα δεν αντικαθιστά το άλλο. Μάλλον, “το internet ταιριάζει απρόσκοπτα με προσωπικές και τηλεφωνικές συναντήσεις... Όσο περισσότερο βλέπουν ο ένας τον άλλον και μιλούν στο τηλέφωνο, τόσο περισσότερο χρησιμοποιούν το διαδίκτυο” (Boase και συνεργάτες 2006). Τα κοινωνικά δίκτυα είναι ανθεκτικά και προσαρμόζονται συνεχώς. Μεγάλες “μαζικές κοινωνίες” παραμένουν δεμένες με προσωπικούς δεσμούς.

Έτσι, ενώ τα ΜΜΕ έχουν ήδη “ανακαλύψει” τα κοινωνικά δίκτυα - πριν από λίγα χρόνια οι New York Times ανακήρυσαν τα κοινωνικά δίκτυα ως μία από τις “νέες ιδέες” του 2003 (Gertner 2003) - αυτό που αλλάζει είναι ο συστηματικός τρόπος με τον οποίο μιλάμε για αυτά, η απεικόνιση και η ανάλυσή τους καθώς και η ένδειξη του τρόπου με τον οποίο συνδέονται με πιο τυπικές κοινωνικές οργανώσεις όπως είναι οι οργανισμοί και οι κυβερνήσεις. Μόνο για το 2008, ο Δείκτης Αναφορών Επιστημών (*Science Citations Index*) εντόπισε 1.269 άρθρα σχετικά με το “κοινωνικό δίκτυο” ή τα “κοινωνικά δίκτυα”. Τα τελευταία 10 χρόνια ο συνολικός αριθμός ανέρχεται στα 6.304. Η ανάπτυξη είναι γραμμική. Από το 1984 μέχρι τώρα, σημειώθηκε επίσης ταχεία ανάπτυξη ενός μεγάλου αριθμού εφαρμογών σε σημαντικούς τομείς, από τα χρονοδιαγράμματα αμαξοστοιχιών στην Κίνα έως την επιδημία του ιού HIV. Οι εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας και τα ιστολόγια έχουν κατακλυστεί με άρθρα για τα κοινωνικά δίκτυα. Πρόσφατα, η Google απαρίθμησε πάνω από 52 εκατομμύρια καταχωρήσεις στην αναφορά “κοινωνικά δίκτυα”.

Παρ’ όλα αυτά, υπάρχει ένα μυστήριο γύρω από τα κοινωνικά δίκτυα. Ζούμε περικυκλωμένοι από αυτά, αλλά συνήθως δεν μπορούμε να δούμε περισσότερο από ένα βήμα πέρα από τα άτομα με τα οποία είμαστε άμεσα συνδεδεμένοι. Είναι σαν να έχεις κολλήσει σε κυκλοφοριακή συμφόρηση και να περιβάλλεσαι από αυτοκίνητα και φορτηγά. Το ελικόπτερο ελέγχου της κυκλοφορίας μπορεί να δει πέρα από το άμεσο περιβάλλον μας και να προτείνει διαδρομές που θα μπορούσαν να μας επιτρέψουν να ξεφύγουμε από τα μποτιλιαρίσματα. Η ανάλυση δικτύων μοιάζει με αυτό το ελικόπτερο. Μας επιτρέπει να βλέπουμε πέρα από τον άμεσο κύκλο μας.

Στόχος αυτού του βιβλίου είναι να απομακρύνει το μυστήριο από τα κοινωνικά δίκτυα εξηγώντας τις μεγάλες ιδέες που αποτελούν τη βάση του φαινομένου των κοινωνικών δικτύων. Επικεντρωνόμαστε στις έννοιες, τις θεωρίες και τα ευρήματα του πεδίου των κοινωνικών δικτύων. Προορίζεται για αναγνώστες που έχουν περιορισμένο ή και καθόλου υπόβαθρο στα μαθηματικά ή τους υπολογιστές και δεν μοιάζει με ένα βιβλίο γεμάτο με “οδηγίες χρήσεως”. Υπάρχουν πολλά χρήσιμα βιβλία που βοηθούν τον αναγνώστη, συχνά αναλαμβάνοντας να υποκαταστήσουν τη βοήθεια ενός εκπαιδευ-

τή, να αναλύσουν, να αποδομήσουν και να παρουσιάσουν τα κοινωνικά δίκτυα με τη βοήθεια ηλεκτρονικών υπολογιστών. Εδώ προσπαθώ περισσότερο να εξηγήσω τις έννοιες, τις θεωρίες και τα ευρήματα που ανέπτυξαν ειδήμονες των δικτύων. Επειδή είμαι κοινωνιολόγος, το βιβλίο έχει γραφτεί μέσα από την οπτική της δομικής θεωρίας των κοινωνικών επιστημών, αλλά λαμβάνει επίσης υπόψη τους ανθρώπους και τα κίνητρά τους. Ελπίζω ότι θα είναι χρήσιμο στους κοινωνικούς επιστήμονες που συναντούν στην έρευνά τους την κοινωνική δικτύωση και επιθυμούν να μάθουν περισσότερα γι' αυτήν καθώς και στους νέους σπουδαστές στο πεδίο των δικτύων. Ελπίζω επίσης ότι θα είναι χρήσιμο για τους διευθυντές, για τα άτομα που ασχολούνται με το μάρκετινγκ και για όσους συναντούν συνεχώς τα κοινωνικά δίκτυα στην επαγγελματική τους ζωή. Ίσως και οι κοινωνικά άπληστοι "διαδικτυακοί" να το βρουν χρήσιμο. Η θεωρία γράφων είναι σημαντική στο πεδίο των δικτύων. Έτσι, όταν υπάρχει μια μαθηματική βάση για τις ιδέες και τα ευρήματα των δικτύων, προσπαθώ να τα παρουσιάζω ως γράφους.

Υπάρχουν πολλά που πρέπει να καλυφθούν και εάν υποθέσουμε ότι καθοδηγούμεσθε από την ταχεία ανάπτυξη του πεδίου, τα επόμενα χρόνια θα υπάρχει ακόμα περισσότερο έργο να δείξουμε. Υπάρχουν δύο αντίθετες τάσεις σε κάθε πεδίο: οι ερευνητές χτίζουν πάνω στο βασικό έργο των άλλων και στέκονται στους ώμους των γιγάντων (Merton 1993), αλλά ταυτόχρονα πασχίζουν να αποδείξουν ότι το προηγούμενο έργο είναι απαρχαιωμένο. Ενώ αναγνωρίζω ότι ο τομέας των κοινωνικών δικτύων εξελίσσεται γρήγορα, προσπαθώ να επιλέξω υλικό που χρησιμεύει ως βασικά δομικά στοιχεία και παραδείγματα βέλτιστων πρακτικών που θα επιτρέψουν στον αναγνώστη να κατανοήσει και να αξιολογήσει τις νέες εξελίξεις με την εμφάνισή τους. Όταν ο αναγνώστης θα έχει τελειώσει το βιβλίο, μπορεί να υπάρξουν νέες σημαντικές ανακαλύψεις στην κατανόηση των κοινωνικών δικτύων και των μυριάδων εφαρμογών τους. Οι ιστότοποι της κοινωνικής δικτύωσης είναι αναπτυσσόμενα συστήματα τα οποία στα χέρια των απλών ανθρώπων καθώς και των επαναστατών μπορούν –ή, όχι– να αλλάξουν την πορεία της ιστορίας. Ωστόσο, η αξιόπιστη έρευνα σχετικά με αυτά τα συστήματα βρίσκεται ακόμη στα σπάργανα. Ελπίζω ότι αυτό το βιβλίο θα σας δώσει τις έννοιες και τις ιδέες για να κατανοήσετε την έρευνα και θα παρουσιάσει εξελίξεις στα κοινωνικά δίκτυα που ήταν σχεδόν αδιανόητες ως τώρα.

Ο καλύτερος τρόπος να αρχίσουμε να κατανοούμε τι είναι τα κοινωνικά δίκτυα και η έρευνα των κοινωνικών δικτύων είναι μερικά παραδείγματα της σύγχρονης έρευνας πεδίου: δίκτυα ως χάρτες πληροφοριών, ηγέτες και οπαδοί και δίκτυα ως αγωγοί.

Συνδεόμενοι

Ο καθένας μας θα μπορούσε να συνδεθεί, αρκεί μόνο να ξέραμε πως θα προχωρήσουμε πέρα από τους άμεσους ορίζοντές μας. Μια ένδειξη της ανάπτυξης του πεδίου των κοινωνικών δικτύων είναι η ίδια η ιδέα της "δικτύωσης"², ειδικά με τη βοήθεια του

2. Η λέξη, ωστόσο, είναι ανάθεμα για τους ερευνητές των δικτύων.

διαδικτύου. Η σύνδεση μέσω ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης και του διαδικτύου συνεχώς αυξάνεται. Δεν περιορίζεται στους εφήβους που αναζητούν περισσότερους φίλους. Από τον Δεκέμβριο του 2008, το 75% του ενήλικου πληθυσμού των Η.Π.Α. έχει κάνει χρήση του διαδικτύου. Από αυτούς, το 35% έχει τώρα ένα προφίλ σε έναν ιστότοπο κοινωνικής δικτύωσης στο διαδίκτυο, που είναι πάνω από τέσσερις φορές το ποσοστό των 8% του 2005³. Το εβδομήντα πέντε τοις εκατό των ενηλίκων από 18 έως 24 ετών έχει προφίλ και σχεδόν το 70% των μαθητών και των εφήβων, γεγονός που υποδηλώνει ότι καθώς οι εν λόγω ηλικίες μεγαλώνουν, το συνολικό ποσοστό του πληθυσμού των ΗΠΑ που χρησιμοποιεί ιστότοπους κοινωνικών δικτύων αυξάνεται⁴. Σχεδόν το 90% των ενηλίκων χρησιμοποιούν τα ηλεκτρονικά προφίλ τους για να συμβαδίζουν με τους φίλους τους και οι μισοί από αυτούς για να κάνουν νέους φίλους. Η κοινωνική δικτύωση με βάση το διαδίκτυο είναι πιο συνηθισμένη μεταξύ των κατοίκων των πόλεων οι οποίοι ίσως διαφορετικά να αισθάνονταν πιο απομονωμένοι. Το Facebook, που ιδρύθηκε το 2004 ως υπηρεσία κοινωνικής δικτύωσης για φοιτητές του Harvard, εκτιμάται σήμερα (το 2010) ότι αξίζει 50 δισεκατομμύρια δολάρια. Σύμφωνα με την ερευνητική εταιρεία ComScore, όπως αναφέρεται στην επιθεώρηση του ψηφιακού έτους 2009, έχει ξεπεράσει το MySpace και προσέλκυσε 112 εκατομμύρια επισκέπτες το Δεκέμβριο του 2009, 100% αύξηση προς τα πάνω κατά τη διάρκεια του έτους. Από τον Ιούλιο του 2010, το Facebook ανέφερε ότι είχε 500 εκατομμύρια ενεργούς χρήστες παγκοσμίως. Το Twitter, που παρουσιάστηκε δημόσια τον Αύγουστο του 2006, είναι μια υπηρεσία κοινωνικής δικτύωσης που επιτρέπει σε οποιονδήποτε να δημοσιεύει μηνύματα που δεν υπερβαίνουν τους 140 χαρακτήρες, γνωστά ως tweets, σε άτομα που αυτοαποκαλούνται οπαδοί. Το ComScore ανέφερε 20 εκατομμύρια επισκέπτες στο Twitter το Δεκέμβριο του 2009, δέκα φορές πάνω από το προηγούμενο έτος. Η Google, η κορυφαία μηχανή αναζήτησης που βοηθά τις υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης, βασίζεται επίσης σε ιδέες των δικτύων που αναπτύχθηκαν αρχικά για την ανάλυση ετεροαναφορών κατά τη δεκαετία του 1950. Όλοι αυτοί οι ιστότοποι και οι υπηρεσίες είναι δωρεάν για τον χρήστη⁵.

Οι ιστότοποι των κοινωνικών δικτύων έχουν σημαντικές συνέπειες. Ας υποθέσουμε ότι το προφίλ σας έχει τον μέτριο αριθμό των 100 "φίλων". Αν κανένας από αυτούς δεν είναι φίλος με άλλον, τότε με δύο βήματα, έχετε πρόσβαση σε 10.000 άτομα (100 φορές 100). Με τρία βήματα είναι 1.000.000 (100 φορές το 100 φορές 100). Σύντομα, όλος ο κόσμος είναι δυνητικός φίλος, για καλό ή για κακό. Δεν είναι περίεργο που δεν έχετε ακούσει ποτέ τίποτα έως τώρα για πολλούς από τους ανθρώπους που θέλουν να είναι φίλοι σας. Συνεπώς, ελλοχεύει ο κίνδυνος να εκτίθεστε σε περισσότερους ανθρώπους από ό,τι επιθυμείτε. Ο κόσμος είναι πράγματι "μικρός". Οι συνέπειες για τη

3. Έρευνα καταγραφής του Pew Internet και του Προγράμματος Αμερικάνικου Τρόπου Ζωής (American Life Project), τον Δεκέμβριο του 2008, <http://www.pewinternet.org/Reports/2009/Adults-and-Social-NetworkWebsites.aspx>.

4. Pew Internet Project Memo, 14 Ιανουαρίου 2009.

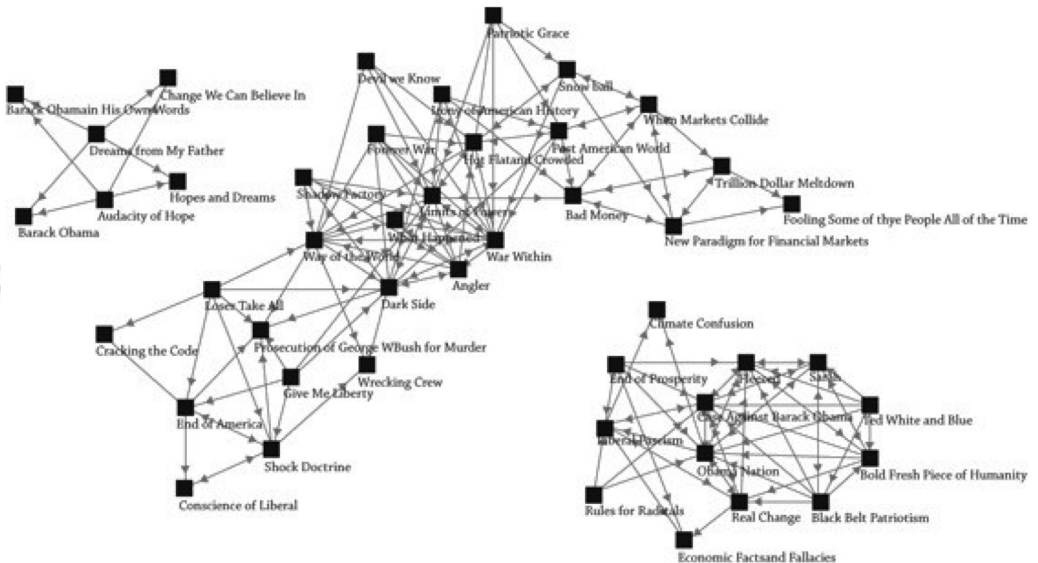
5. Η επιχειρησιακή στρατηγική τους είναι μια άλλη συζήτηση...

θεωρία των δικτύων θα εξηγηθούν πιο κάτω στο βιβλίο, σε ένα κεφάλαιο για τον “Μικρό Κόσμο”.

Όπως ελπίζουν οι “κοινωνικά δικτυωμένοι”, αυτές οι συνδέσεις μπορούν να είναι χρήσιμες. Οι συνδέσεις έχουν τη δυνατότητα να δώσουν σε ένα άτομο πρόσβαση σε πολύτιμους πόρους όπως, συστάσεις θέσεων εργασίας από ανθρώπους που δεν ανήκουν στον άμεσο κύκλο του ατόμου και που μπορεί να γνωρίζουν επαγγελματικές θέσεις που αγνοούν οι στενοί φίλοι (Granovetter 1973), δυνατότητα ανόδου στην κοινωνική κλίμακα των επαγγελματιών (Lin και Erickson 2008a), βοήθεια στα προσωπικά προβλήματα (Thoits 1995), σύσταση για ένα καλό εστιατόριο, βιβλίο ή ταινία (Erickson 1996) ή την παραλαβή του ταχυδρομείου σας από κάποιον άλλον όταν βρίσκεστε μακριά (Fischer 1982). Αυτοί οι πόροι του δικτύου που δεν σας ανήκουν, αλλά στους οποίους έχετε πρόσβαση μέσω των φίλων και των γνωστών σας, ονομάζονται “κοινωνικό κεφάλαιο” (Mouw 2006).

Τα δίκτυα ως Χάρτες Πληροφορίας

Η ανάλυση των κοινωνικών δικτύων αποκαλύπτει αυτό που είναι κρυμμένο σε κοινή θέα. Όταν αγοράζετε ένα βιβλίο από την Amazon, η ιστοσελίδα σας λέει ποια άλλα βιβλία αγόρασαν όσοι έκαναν την ίδια επιλογή με εσάς. Εγώ ο ίδιος υπέκυψα σε αυτή την εφαρμογή μάρκετινγκ των δικτύων και αγόρασα βιβλία τα οποία ενδεχομένως να μην είχα σκεφτεί να αγοράσω. Ο Valdis Krebs, σύμβουλος οργάνωσης ο οποίος ειδικεύεται

ΕΙΚΟΝΑ 1.1 Βιβλία που αγόρασαν οι ίδιοι άνθρωποι στην Προεδρική εκστρατεία του 2008, με την ευγενική άδεια του Valdis Krebs

σε εφαρμογές κοινωνικών δικτύων, χρησιμοποιώντας τις αρχές ανάλυσης δικτύων, εκμεταλλεύτηκε τα δεδομένα της Amazon για την δημιουργία στο ιστολόγιό του⁶ ενός χάρτη βιβλίων που σχετίζονταν με την προεκλογική εκστρατεία του 2008. Παρακάτω απεικονίζεται ο χάρτης των βιβλίων που αγόρασε ο ίδιος κόσμος (Εικόνα 1.1). Τα βέλη δείχνουν, παραδείγματος χάριν, ότι οι άνθρωποι που αγόρασαν τα *Όνειρα από τον Πατέρα Μου*, αγόρασαν επίσης την *Αλλαγή στην οποία Μπορούμε να Πιστέψουμε*.

Υπάρχει μια συστάδα βιβλίων των οπαδών του Ομπάμα στην πάνω αριστερή γωνία, μια συστάδα της εκστρατείας των Δημοκρατικών στη μέση και μια Ρεπουμπλικανική συστάδα στα δεξιά. Δεν υπάρχει αλληλοεπικάλυψη μεταξύ των συστάδων. Το 2008, ο πληθυσμός των Αμερικανών αναγνωστών ήταν πολωμένος, μια σημαντική προοπτική για την επακόλουθη πολιτική πόλωση. Οι *Κανόνες για τους Ριζοσπάστες*, από τον υπεύθυνο οργάνωσης της ριζοσπαστικής κοινότητας Saul Alinsky, δεν ταιριάζουν με το οπαδικό ύφος των υπόλοιπων βιβλίων του Ρεπουμπλικανικού συμπλέγματος και αγοράστηκαν από ανθρώπους που αγοράζουν αντι-δημοκρατικά και αντι-Ομπάμα βιβλία. Θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι ήθελαν να μάθουν για μερικές από τις επιτυχημένες οργανωτικές αρχές της Αριστεράς. Οι οργανωτές των "Tea Party";

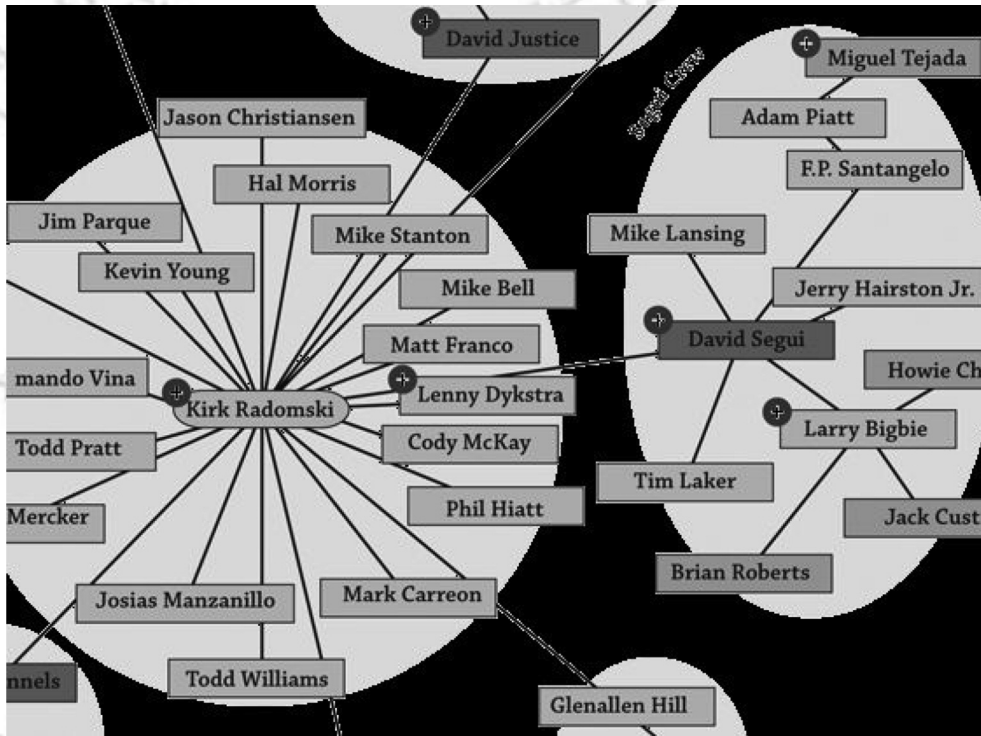
Οι ιδέες των δικτύων είναι χρήσιμες για την παρουσίαση δεδομένων όπως ποιος αγόρασε ποιο βιβλίο, αλλά είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για την κατανόηση των ειδήσεων που περιλαμβάνουν συνδέσεις, όπως ποιος εμπλέκεται σε ποιες τραπεζικές συναλλαγές, ποιος ήταν συνδεδεμένος με την οικονομική απάτη σχηματισμού Πυραμίδας⁷ του Madoff ή ποιος ήταν στο δίκτυο κατά την διάρκεια της αεροπειρατείας της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Οι διαδικτυακές εφημερίδες και οι ιστοσελίδες ειδήσεων τα χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο. Οι απεικονίσεις των δικτύων στον ιστοχώρο είναι ιδιαίτερα χρήσιμες επειδή έχουν το πλεονέκτημα να είναι διαδραστικές, δίνοντας έτσι περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα σημεία του δικτύου που συνδέονται. Αυτό δεν μπορεί να συμβεί σ' ένα βιβλίο, αλλά η **εικόνα 1.2**, παρουσιάζει ένα παράδειγμα από το διαδικτυακό περιοδικό Slate που εμπεριέχεται στην έκθεση Mitchell⁸ το οποίο συνδέει τους προπονητές του μπέιζμπολ με τους παίκτες που συμμετέχουν στην παροχή ή τη χρήση φαρμάκων που βελτιώνουν την απόδοση. Το πλήρες διάγραμμα δικτύου δίνει με μια ματιά τις πληροφορίες που συμπεριλαμβάνονται σε μια μακροσκελή έκθεση.

Όλοι γνωρίζουμε μια άλλη διάταξη δικτύου, το οργανόγραμμα, που δείχνει ποιος αναφέρει σε ποιον και ποιος είναι υπεύθυνος για το κάθε τι. Μία από τις πρώτες εφαρμογές της έρευνας των κοινωνικών δικτύων ήταν η αποκάλυψη της πραγματικής λειτουργίας των χώρων εργασίας και των οργανώσεων και ποια είναι εκείνα τα στοιχεία που φτιάχνουν έναν ηγέτη. Το τυπικό διάγραμμα δεν μπορεί να εξηγήσει την πολυπλοκότητα του εργασιακού χώρου και η αυστηρή προσκόλληση σ' αυτό είναι συνήθως μια συνταγή για στασιμότητα. Μια από τις πρόσφατες λέξεις-κλειδιά στη διοίκηση

6. <http://www.orgnet.com/divided.html>.

7. ΣΤΜ: Ponzis scheme ή Σχήμα Ponzis

8. Η έρευνα του πρώην Αμερικάνου γεροισιαστή George J. Mitchell σχετικά με τη χρήση αναβολικών στεροειδών και ανθρώπινης αυξητικής ορμόνης (HGH) στο Major League Baseball (MLB), που κυκλοφόρησε στις 13 Δεκεμβρίου 2007

ΕΙΚΟΝΑ 1.2 Λεπτομέρεια από ένα δίκτυο που απεικονίζει συνδέσεις στη χρήση των ναρκωτικών που βελτιώνουν την απόδοση στο μπέιζμπολ. Με την ευγενική άδεια της Washington post.newsweek Interactive (WPNI), εκδότη του Περιοδικού Slate, Slate: Το κοινωνικό δίκτυο των στεροειδών. Ένα διαδραστικό απόσπασμα της έκθεσης Mitchell, από τον Adam Perer και τον Chris Wilson. Ενημερώθηκε την Παρασκευή, 21 Δεκεμβρίου 2007, στις 11:12 π.μ. Το γράφημα παράγεται από το λογισμικό της Κοινωνικής Δράσης (Social Action software) που αναπτύχθηκε από το εργαστήριο αλληλεπίδρασης ανθρώπου-υπολογιστή του Πανεπιστημίου του Maryland.

ση επιχειρήσεων είναι η “Οργάνωση Δικτύου”, που σημαίνει μια οργάνωση που είναι ρητά μη ιεραρχική.

Τι είναι μια τυπική οργάνωση και τι είναι ένα άτυπο δίκτυο αποτέλεσε και το αντικείμενο μιας πρόσφατης υπόθεσης του Ανώτατου Δικαστηρίου⁹. Ένας άνδρας που καταδικάστηκε, σύμφωνα με τους ομοσπονδιακούς νόμους για την πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος, για το ότι παραβίασε τραπεζικές θυρίδες, ισχυρίστηκε ότι η χαλαρά οργανωμένη ομάδα του δεν ήταν πραγματικά ένας οργανισμός βάσει του νόμου. Επικυρώνοντας την καταδίκη με πλειοψηφία, ο Δικαστής Alito έγραψε: “Η ομάδα δεν χρειάζεται να έχει όνομα, τακτικές συναντήσεις, προκαθορισμένες προθεσμίες, καθιερωμένους κανόνες και κανονισμούς, πειθαρχικές διαδικασίες ή τελετές εισαγωγής και

9. Associated Press, 8 Ιουνίου, 2009, Boyle εναντίων Ηνωμένων Πολιτειών, 07-1309.